WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)
z dnia 21 października 2004 r. *

W sprawie C-8/03

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym,

złożony przez Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgia), postanowieniem z dnia 24 grudnia 2002 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 stycznia 2003 r., w postępowaniu:

Banque Bruxelles Lambert SA (BBL)

przeciwko

państwu belgijskiemu

* Język postępowania: francuski.

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann, prezes izby, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts i S. von Bahr (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: M.-F. Contet, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 marca 2004 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) przez B. de Duve'a, S. Houxa i F. Herberta, avocats,

— w imieniu Królestwa Belgii przez E. Dominkovitis, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez G. Vandersandena i E. De Plaena, avocats,

— w imieniu Republiki Greckiej przez D. Kalogirosa i S. Spyropoulosa, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez M. Tassopoulou,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez E. Traversę i C. Giolita, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 18 maja 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4, 9 ust. 2 lit. e) oraz art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, str. 1) (zwanej dalej „szóstą dyrektywą").

2 Wniosek ten został wniesiony w ramach postępowania toczącego się między Banque Bruxelles Lambert SA (BBL) (zwanej dalej „BBL") a Belgią w przedmiocie określenia na potrzeby opodatkowania podatkiem od wartości dodanej (zwanego dalej „podatkiem VAT") miejsca świadczenia usług świadczonych przez BBL na rzecz luksemburskich SICAV (sociétés d'investissement à capital variable zwanych dalej „spółkami inwestycyjnymi").

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 W świetle art. 2 pkt 1 szóstej dyrektywy „dostawa towarów lub [świadczenie] usług [dokonywane] odpłatnie na terytorium kraju przez podatnika [działającego w tym charakterze]" podlegają opodatkowaniu podatkiem VAT.

4 Zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 tej dyrektywy:

„1. »Podatnikiem« jest każda osoba wykonująca samodzielnie i niezależnie od [jej] miejsca działalność gospodarczą, określoną w ust. 2, bez względu na cel czy też rezultaty takiej działalności.

2. Działalność gospodarcza, określona w ust. 1 obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców i osób świadczących usługi włącznie z górnictwem, działalnością rolniczą i wykonywaniem wolnych zawodów. Za działalność gospodarczą uznaje się również wykorzystywanie, w sposób ciągły, własności dóbr materialnych lub niematerialnych do celów zarobkowych".

5 Artykuł 9 ust. 1 i 2 lit. e) tiret trzecie i piąte tej samej dyrektywy przewidują:

„1. Za miejsce, w którym usługa jest świadczona, uważa się miejsce, gdzie dostawca założył swoje przedsiębiorstwo [ma swoją siedzibę] lub ma stałe miejsce prowadzenia działalności, z którego świadczone są usługi, w przypadku braku takiego miejsca lub przedsiębiorstwa, jego miejsce stałego pobytu lub miejsce, w którym zazwyczaj przebywa.

2. Jednakże:

[...]

e) miejscem świadczenia wymienionych poniżej usług, świadczonych klientom mającym swe przedsiębiorstwo poza terytorium Wspólnoty lub podatnikom mającym przedsiębiorstwo we Wspólnocie, ale nie w tym samym kraju co dostawca, jest miejsce, gdzie klient założył swoje przedsiębiorstwo lub ma stałe miejsce prowadzenia działalności, z którego, świadczona jest usługa lub, w przypadku braku takiego miejsca, miejsce jego stałego zamieszkania lub miejsce gdzie zwykle przebywa:

[...]

— usługi konsultantów, inżynierów, biur konsultingowych, prawników, księgowych oraz inne podobne usługi, jak również przetwarzanie danych i dostarczanie informacji,

[...]

— transakcje bankowe, finansowe i ubezpieczeniowe łącznie z reasekuracją, z wyjątkiem wynajmu skrytek sejfowych".

6 Artykuł 13 część B lit. d) pkt 5 i 6 szóstej dyrektywy przewiduje ze swej strony, że Państwa Członkowskie zwalniają:

„5) transakcje, łącznie z negocjacjami, z wyjątkiem zarządzania i przechowywania, dotyczące akcji, udziałów w spółkach lub stowarzyszeniach, obligacji i innych rodzajów papierów wartościowych [...];

6) zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [funduszami powierniczymi], określonymi przez Państwa Członkowskie".

7 Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy Rady 85/661/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Dz.U. L 375, str. 3) definiuje przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (dalej zwane „UCITS") jako przedsiębiorstwa:

„— których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli i które działają na zasadzie dywersyfikacji ryzyka,

oraz

— których jednostki uczestnictwa są, na żądanie ich posiadaczy, odkupywane lub umarzane bezpośrednio lub pośrednio z aktywów tych przedsiębiorstw. [...]".

8 W świetle art. 1 ust. 3 przedsiębiorstwa mogą być utworzone „na podstawie prawa zobowiązań (jako fundusze powiernicze zarządzane przez spółki zarządzające) albo na podstawie prawa powierniczego (jako unit trust), albo na podstawie statutu (jako spółki inwestycyjne)".

Uregulowania krajowe

9 Artykuł 4 ust. 1 belgijskiego kodeksu podatku VAT w wersji znajdującej zastosowanie w postępowaniu przed sądem krajowym stanowi:

„Podatnikiem jest każda osoba dokonująca w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, stale i niezależnie, pod tytułem głównym lub ubocznym, z zamiarem osiągania zysku bądź bez takiego zamiaru, dostaw towarów lub świadczenia usług w rozumieniu tego kodeksu, niezależnie od tego, gdzie następuje wykonywanie działalności gospodarczej".

10 W rozumieniu art. 21 ust. 2 tego kodeksu:

„Za miejsce świadczenia usług uważane jest miejsce, gdzie świadczący usługę posiada swoją siedzibę lub stałe przedsiębiorstwo, z którego usługi są świadczone, a w braku takiej siedziby lub stałego przedsiębiorstwa, miejsce jego stałego pobytu lub miejsce, w którym zazwyczaj przebywa".

11 Artykuł 21 ust. 3 pkt 7 lit. d) i e) belgijskiego kodeksu VAT przewiduje, że na zasadzie wyjątku od ust. 2 za miejsce świadczenia usług uważane są:

„7) miejsce, w którym nabywca usługi posiada swoją siedzibę lub stałe przedsiębiorstwo, dla którego dana usługa jest świadczona, a w jego braku miejsce jego stałego pobytu lub miejsce, w którym zazwyczaj przebywa — gdy usługa

jest świadczona przez przedsiębiorcę utworzonego poza Wspólnotą lub w ramach wykonywania przez niego działalności gospodarczej na rzecz podatnika utworzonego wewnątrz Wspólnoty, lecz poza państwem świadczenia usługi oraz gdy przedmiotem usługi są:

[...]

d) prace o charakterze umysłowym wykonywane w ramach ich stałej działalności przez konsultantów prawnych lub innych, ekspertów-księgowych, inżynierów, biur konsultingowych lub innych usługodawców świadczących inne podobne usługi, jak też przetwarzanie danych i dostarczanie informacji [...];

e) transakcje bankowe, finansowe i ubezpieczeniowe, łącznie z reasekuracją, z wyjątkiem wynajmu skrytek sejfowych".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

12 Jak wynika z postanowienia odsyłającego, w rozpatrywanym okresie BBL świadczyła usługi na rzecz luksemburskich spółek inwestycyjnych [BBL Renta Fund, BBL Renta Cash, BBL Patrimonial, International Aviation Fund, BBL Capital Cash, BBL Portfolio i BBL (L) Invest]. Zgodnie z umowami o doradztwie podpisanymi z każdą ze spółek inwestycyjnych BBL była zobowiązana do:

— pomocy spółkom inwestycyjnym w zarządzaniu ich aktywami, czuwając, aby jej doradztwo było ściśle zgodne z ogólnymi kierunkami zarządzania oraz polityką inwestycyjną przyjętą przez spółki inwestycyjne;

— przekazania osobom odpowiedzialnym za bieżący zarząd spółkami inwestycyjnymi dokumentacji, informacji i porad ustnych i pisemnych, które uznają one za niezbędne dla wypełnienia swoich zadań;

— pomocy spółkom inwestycyjnym w dziedzinie zakupu, subskrypcji, transferu i zbywania akcji, obligacji i wszystkich innych tytułów zbywalnych, jak też w dziedzinie transakcji dewizowych lub skarbowych.

13 W lutym 1998 r. BBL została poddana kontroli za okres od 1 maja 1993 r. do 31 grudnia 1997 r. przez inspection spéciale des impôts de Liège (specjalny inspektorat kontroli podatkowej w Liège). W wyniku kontroli dnia 28 maja 1998 r. sporządzony został protokół, z którego wynikało, że BBL nie uwzględniła w fakturach wystawionych luksemburskim spółkom inwestycyjnym podatku VAT od prowizji za doradztwo, ponieważ na podstawie art. 21 ust. 3 pkt 7 lit. d) lub e) belgijskiego kodeksu podatku VAT uznała, że miejscem świadczenia tych usług było Wielkie Księstwo Luksemburga.

14 W tym zakresie sąd krajowy wskazuje, że z protokołu wynika, że art. 21 ust. 3 pkt 7 belgijskiego kodeksu podatku VAT nie znajduje zastosowania z tego względu, że luksemburskie spółki inwestycyjne nie są uważane zgodnie z przepisami luksemburskimi za podatników.

15 Ponadto, jak wynika z protokołu, BBL działała z zamiarem uniknięcia lub pozwolenia na uniknięcie podatku VAT, jako że nie mogła przecież nie zauważyć, że podatek VAT należny od ceny usług świadczonych na rzecz luksemburskich spółkom inwestycyjnym nie został zapłacony ani państwu belgijskiemu, ani luksemburskiemu.

16 Dnia 8 czerwca 1998 r. wydano wobec BBL nakaz płatniczy na kwotę 45 491 373,03 euro tytułem podatku VAT należnego za okres od 1 maja 1993 r. do 31 grudnia 1997 r., 90 982 746,07 euro tytułem kary pieniężnej w wysokości 200 % oraz 1 819 654,49 euro tytułem odsetek za opóźnienie za okres od 1 stycznia do 20 czerwca 1998 r.

17 BBL zaskarżyła ten nakaz do Tribunal de première instance de Bruxelles.

18 Sąd krajowy wskazuje, że uznanie, iż każde Państwo Członkowskie posiada swobodę przyznawania bądź nie przymiotu podatnika podatku VAT podmiotom utworzonym na swoim terytorium lub tam działającym stanowiłoby niewłaściwe zrozumienie wspólnotowych regulacji w dziedzinie podatku VAT. Konkretnym celem tych uregulowań jest bowiem ujednolicenie pojęcia podatnika i rozdzielenie między Państwa Członkowskie uprawnienia opodatkowywania transakcji przez jednolite zdefiniowanie miejsca dostawy towarów i świadczenia usług.

19 W świetle obowiązku stosowania wykładni zgodnej art. 21 ust. 3 pkt 7 belgijskiego kodeksu podatku VAT, którym transponowano do prawa belgijskiego art. 9 ust. 2 lit. e) szóstej dyrektywy, winien być interpretowany z uwzględnieniem brzmienia i celów, do których zmierza ta dyrektywa bez potrzeby odwoływania się do prawa luksemburskiego.

20 Sąd krajowy wskazuje jednak, że zagadnienie, czy spółki inwestycyjne wykonują działalność gospodarczą w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy i w związku z tym, czy są podatnikami podatku VAT, nie było jeszcze rozstrzygane przez Trybunał.

21 Sąd krajowy wskazuje, że gdyby luksemburskim spółkom inwestycyjnym nie przyznać przymiotu podatnika podatku VAT, z tym skutkiem, że za miejsce świadczenia przez BBL usług zostałaby uznana Belgia, to powstaje pytanie, czy usługi te mogłyby korzystać ze zwolnienia przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

22 Na bazie tych rozważań Tribunal de première instance de Bruxelles postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi dwoma pytaniami prejudycjalnymi:

„— Czy utworzone w Państwie Członkowskim fundusze inwestycyjne (spółek inwestycyjnych), których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli na warunkach określonych dyrektywą Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) posiadają przymiot podatnika podatku VAT w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku, z tym skutkiem, że za miejsce świadczenia na ich rzecz usług, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy, uznane by zostało miejsce, gdzie spółki inwestycyjne posiadają swoją prawną siedzibę?

— W przypadku negatywnej odpowiedzi na poprzedzające pytanie, rozstrzygnięcie sporu przed sądem krajowym wymaga określenia jakie rodzaje usług świadczonych na rzecz spółek inwestycyjnych mogłyby korzystać ze zwolnienia przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy: czy należy w związku z tym dokonać rozróżnienia między usługami pomocy i doradztwa w zarządzaniu, z jednej strony, oraz usługami zarządu w ścisłym tego słowa znaczeniu, z drugiej strony, które to usługi odróżniają się od tych poprzednich tym, że wynika z nich uprawnienie do decyzji zarządczych w zakresie administrowania i alokacji zarządzanych aktywów?".

W przedmiocie pierwszego pytania

23 W pierwszym pytaniu sąd krajowy zasadniczo zmierza do uzyskania odpowiedzi, czy spółki inwestycyjne, których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli na warunkach określonych dyrektywą Rady 85/611 posiadają przymiot podatnika podatku VAT w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy, z tym skutkiem że miejscem świadczenia usług, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy, na rzecz takich spółek inwestycyjnych utworzonych w innym Państwie Członkowskim niż świadczący usługę, jest miejsce, gdzie te spółki inwestycyjne posiadają swoją siedzibę.

Uwagi przedłożone Trybunałowi

24 Wszystkie strony, które przedłożyły uwagi, uważają, że spółki inwestycyjne utworzone na warunkach określonych dyrektywą 85/611 wykonują działalność gospodarczą, która powoduje, że uzyskują one przymiot podatnika w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy.

25 W tym względzie BBL przywołuje orzecznictwo Trybunału rozgraniczające w dziedzinie instrumentów finansowych transakcje należące do zakresu działalności gospodarczej w rozumieniu szóstej dyrektywy oraz te, które znajdują się poza nim, a szczególnie wyroki z dnia 20 czerwca 1991 r. w sprawie C-60/90 Polysar Investments Netherlands, Rec. str. I-3111; z dnia 22 czerwca 1993 r. w sprawie C-333/91 Sofitam, Rec. str. I-3513 oraz z dnia 20 czerwca 1996 r. w sprawie C-155/94 Wellcome Trust, Rec. str. I-3013.

26 Analiza działalności UCITS w tym zakresie powinna być dokonana w dwóch płaszczyznach: z jednej strony, relacji między UCITS a posiadaczami jego jednostek uczestnictwa, a z drugiej strony — relacji między UCITS a rynkiem.

27 Co się tyczy relacji między UCITS a posiadaczami jego jednostek uczestnictwa, to BBL podnosi, że w odróżnieniu od innych podmiotów gospodarczych obecnych na rynkach finansowych UCITS wprowadzają w aktywny sposób do obrotu swoje własne jednostki uczestnictwa. W związku z tym wprowadzaniem do obrotu UCITS pobierają wynagrodzenie zwane zależnie od okoliczności prawem przystąpienia lub prawem wystąpienia. Te należności stanowiłyby świadczenie w zamian za prawo uczestnictwa lub przysługujące subskrybentowi UCITS prawo odkupienia oraz za świadczenie usług nierozłącznie związanych z tym uczestnictwem lub prawem odkupienia.

28 Co się tyczy relacji między UCITS a rynkiem, BBL utrzymuje, że UCITS oferują na rzecz obywateli usługę porównywalną z usługą, którą banki prywatne oferują w dziedzinie zarządzania majątkiem swoich uprzywilejowanych klientów.

29 Uznając, że spółki inwestycyjne, których działalność podlega regulacji dyrektywy 85/611, posiadają przymiot podatnika na mocy art. 4 szóstej dyrektywy, BBL wywodzi, że art. 9 ust. 2 lit. e) tejże dyrektywy znajduje zastosowanie.

30 Rząd belgijski utrzymuje, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału samo nabywanie i dzierżenie akcji spółek nie powinno być uznawane za działalność gospodarczą w rozumieniu szóstej dyrektywy powodującą, że wykonujący je uzyskują przymiot podatnika (zob. szczególnie ww. wyrok w sprawie Polysar Investments Netherlands, pkt 13 oraz wyrok z dnia 6 lutego 1997 r. w sprawie C-80/95 Harnas & Helm, Rec. str. I-745, pkt 15).

31 W każdym jednak razie art. 13 część B lit. d) pkt 4 i 5 szóstej dyrektywy odnosi się do działalności spółek inwestycyjnych, a transakcje w zakresie, których tam mowa, pozostawałyby w zakresie przedmiotowym podatku VAT, szczególnie gdy są one wykonywane w ramach działalności handlowej zbywania papierów wartościowych (zob. ww. wyroki w sprawie Polysar Investments Netherlands, pkt 14 oraz w sprawie Harnas & Helm, pkt 16).

32 Rząd grecki podnosi, że transakcje przeprowadzane przez spółki inwestycyjne nie stanowią działalności zwykłego inwestora, który nabywa akcje spółek celem ich zachowania i czerpania zysków, jak to było w przypadku, który miał miejsce w cytowanej sprawie Polysar Investments Netherlands, lecz zorganizowane wykorzystywanie kapitału polegające na nabywaniu i zbywaniu papierów wartościowych. Rząd ten wskazuje ponadto na to, że zgodnie z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy zarządzanie funduszami powierniczymi jest zwolnione od podatku VAT, co oznacza, że podmioty, które wykonują taki zarząd, są co do zasady podatnikami tego podatku.

33 Komisja podnosi na wstępie, że oprócz Belgii i Luksemburga kwestia opodatkowania spółek inwestycyjnych podatkiem VAT nie jest idealnie rozwiązana w Państwach Członkowskich. W Niderlandach, na wzór Luksemburga, na skutek cytowanego orzeczenia w sprawie Polysar Investments Netherlands, uznano, że spółki inwestycyjne nie są podatnikami. W Belgii, Niemczech, Danii, Hiszpanii, Francji, Irlandii, Włoszech, Portugalii i Zjednoczonym Królestwie spółki inwestycyjne zostały uznane za podatników, lecz korzystają ze zwolnienia.

34 Wreszcie Komisja wskazuje, że spółka zarządzająca w rozumieniu dyrektywy 85/611 jest zwykle przedsiębiorstwem, które dokonuje świadczenia usług, za które pobiera prowizję za zarządzanie. Okoliczność, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy przewiduje wyraźnie zwolnienie zarządzania funduszami powierniczymi wskazuje na to, że są to transakcje znajdujące się w zakresie przedmiotowym podatku VAT.

35 Spółka zarządzająca lub spółka inwestycyjna, które zarządza funduszem, wykonuje niezaprzeczalnie działalność sprowadzającą się do wykorzystywania dóbr materialnych i niematerialnych w celach zarobkowych, mającą charakter ciągły w rozumieniu art. 4 ust. 2 szóstej dyrektywy i różniącą się tym od holdingów, które zajmują się jedynie dzierżeniem akcji. Różne traktowanie podmiotów zarządzających funduszami zależnie od funkcji wykonywanej przez zewnętrzną spółkę zarządzającą funduszem lub przez samą spółkę inwestycyjną byłoby sprzeczne z zasadą neutralności podatku VAT.

Ocena Trybunału

36 Należy przypomnieć, że w świetle art. 4 ust. 1 szóstej dyrektywy za podatnika uważana jest każda osoba wykonująca samodzielnie i niezależnie od jej miejsca działalność gospodarczą, określoną w ust. 2 tego artykułu. Pojęcie „działalność gospodarcza", zdefiniowane w ust. 2 tego artykułu obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców i osób świadczących usługi, a w szczególności działalność polegającą na wykorzystywaniu w sposób ciągły własności dóbr materialnych lub niematerialnych do celów zarobkowych. To pojęcie „wykorzystywania" odwołuje się zgodnie z wymogami zasady neutralności wspólnego systemu podatku VAT do wszystkich transakcji niezależnie od ich formy prawnej (zob. wyroki z dnia 4 grudnia 1990 r. w sprawie C-186/89 Van Tiem, Rec. str. I-4363, pkt 18; z dnia 11 lipca 1996 r. w sprawie C-306/94 Régie dauphinoise, Rec. str. I-3695, pkt 15 oraz z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-77/01 EDM, Rec. str. I-4295, pkt 48).

37 Zgodnie z celem szóstej dyrektywy, która zmierza między innymi do oparcia systemu podatku VAT na jednolitej definicji podatnika, przymiot ten powinien być oceniany wyłącznie na podstawie kryteriów, o których mowa w art. 4 tej dyrektywy (zob. ww. wyrok w sprawie Van Tiem, pkt 25).

38 Należy ponadto przypomnieć, że istnieje utrwalone orzecznictwo, że samo nabywanie i dzierżenie akcji spółek nie powinno być uznawane za działalność gospodarczą w rozumieniu szóstej dyrektywy powodującą, że wykonujący ją uzyskują przymiot podatnika. W konsekwencji samo dzierżenie tytułów uczestnictwa innych przedsiębiorstw nie stanowi wykorzystywania dóbr w sposób ciągły do celów zarobkowych, ponieważ ewentualna dywidenda będąca pożytkiem z tego uczestnictwa skutkuje prostym nabyciem własności dóbr i nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu tej dyrektywy (zob. ww. wyroki w sprawie Harnas & Helm, pkt 15 oraz z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie C-442/01 KapHag, Rec. str. I-6851, pkt 38). Jeżeli taka działalność nie stanowiłaby sama w sobie działalności gospodarczej w rozumieniu tej dyrektywy, to dotyczyłoby to również działalności polegającej na zbywaniu takich tytułów uczestnictwa (zob. ww. wyroki w sprawie Wellcome Trust, pkt 33 oraz w sprawie KapHag, pkt 40).

39 Podobnie też samo nabywanie i sama sprzedaż innych zbywalnych papierów wartościowych nie stanowi wykorzystywania dóbr w sposób ciągły do celów zarobkowych, ponieważ jedyną korzyścią z tych transakcji może być ewentualny zysk ze sprzedaży tych papierów (patrz ww. wyrok w sprawie EDM, pkt 58).

40 Zatem transakcje te co do zasady nie stanowią same w sobie działalności gospodarczej w rozumieniu szóstej dyrektywy.

41 Niemniej, jak wynika z art. 13 część B lit. d) pkt 5 szóstej dyrektywy, transakcje dotyczące papierów wartościowych mogą pozostawać w zakresie przedmiotowym podatku VAT. Trybunał orzekł już, że transakcje, o których mowa w tym przepisie, to te, które polegają na działalności zarobkowej wykonywanej w sposób ciągły, która wykracza poza ramy samego nabywania i sprzedaży papierów wartościowych, takie jak transakcje wykonywane w ramach działalności handlowej obrotu papierami wartościowymi (zob. ww. wyrok w sprawie EDM, pkt 59).

42 Co więcej, z art. 1 ust. 2 dyrektywy 85/611 wynika, że transakcje dokonywane przez spółki inwestycyjne polegają na zbiorowym inwestowaniu w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli. Z użyciem kapitałów, które subskrybenci im powierzają, kupując jednostki uczestnictwa, spółki inwestycyjne tworzą i zarządzają w ich imieniu i za wynagrodzeniem portfelami złożonymi ze zbywalnych papierów wartościowych.

43 Działalność taka, która wykracza poza ramy samego nabywania i sprzedaży papierów wartościowych i zmierza w sposób ciągły do uzyskiwania zysku, stanowi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 4 ust. 2 szóstej dyrektywy.

44 Wynika z tego, że spółki inwestycyjne posiadają przymiot podatnika w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy.

45 Zatem miejscem świadczenia usług określonych w art. 9 ust. 2 lit. e) szóstej dyrektywy na rzecz spółek inwestycyjnych utworzonych w innym Państwie Członkowskim niż świadczący usługę, jest miejsce, gdzie te spółki inwestycyjne posiadają swoją siedzibę.

46 W tym stanie rzeczy rząd belgijski, który przyznaje, że świadczenie usług doradczych, przetwarzania danych i dostarczanie informacji na rzecz spółek inwestycyjnych pozostaje w zakresie przedmiotowym art. 9 ust. 2 lit. e) tiret trzecie szóstej dyrektywy, podnosi jednakże, że przepis ten nie obejmuje świadczenia na rzecz spółek inwestycyjnych usług zarządu, które charakteryzują faktyczne lub prawne uprawnienia decyzyjne.

47 W tym względzie wystarczy stwierdzić, jak przypomniał rzecznik generalny w pkt 20 opinii, że art. 9 ust. 2 lit. e) tiret trzecie i piąte obejmują zarówno świadczenie usług doradczych, jak też transakcje bankowe i finansowe.

48 Należy zatem odpowiedzieć na pierwsze pytanie z tym skutkiem, że spółki inwestycyjne, których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli na warunkach określonych dyrektywą Rady 85/611 posiadają przymiot podatnika w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy Rady, z tym skutkiem, że miejscem świadczenia usług, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy na rzecz takich spółek inwestycyjnych utworzonych w innym Państwie Członkowskim, niż świadczący usługę, jest miejsce, gdzie owe spółki inwestycyjne posiadają swoją siedzibę.

W przedmiocie drugiego pytania

49 Jako że pytanie drugie zadane zostało wyłącznie na wypadek, gdyby na pierwsze pytanie została udzielona odpowiedź negatywna, nie ma potrzeby udzielania na nie odpowiedzi.

W przedmiocie kosztów

50 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Spółki inwestycyjne o zmiennym kapitale zakładowym (SICAV), których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w papiery wartościowe kapitału pochodzącego od obywateli na warunkach określonych dyrektywą Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS), posiadają przymiot podatnika w rozumieniu art. 4 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku, z tym skutkiem, że miejscem świadczenia usług, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy na rzecz takich spółek inwestycyjnych mających siedzibę w innym Państwie Członkowskim, niż świadczący usługę, jest miejsce gdzie owe spółki inwestycyjne posiadają swoją siedzibę.

Podpisy